

רע"פ 1921/18 - חברת דור חקלאים בע"מ, אורן קורט נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 1921/18

לפני: כבוד השופט א' שהם

המבקשים: 1. חברת דור חקלאים בע"מ
2. אורן קורט

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה, מיום 20.1.2018, בע"פ 30743-11-13, שניתן על ידי כב' הרכב השופטים: א' איטח; נ' רות; ו-מ' טוינה

בשם המבקשים: עו"ד אלעד שרון

בשם המשיבה: עו"ד עדי צימרמן

החלטה

1. לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בירושלים (להלן: בית הדין הארצי), בע"פ 30743-11-13 (כב' השופטים: א' איטח; נ' רות; מ' טוינה), מיום 20.1.2018, אשר דחה את ערעור המבקשים על

הכרעת דינו של בית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב (להלן: בית הדין האזורי) בהע"ז 1648/08 (כב' השופט ש' טננבוים - סג"נ), מיום 6.11.2012, ועל גזר דינו מיום 15.8.2013.

רקע והליכים קודמים

2. נגד המבקשת 1 (להלן: המבקשת), חברה בע"מ העוסקת בעבודות חקלאות וגידול ירקות, והמבקש 2 (להלן: המבקש), בעל מניות ומנהל במבקשת, הוגש כתב אישום בגין ביצוע עבירה של אי העמדת מגורים הולמים, לפי סעיפים 1ה, 2(ב)(4), ו-5 לחוק עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאי הוגנים), התשנ"א-1991, המכונה היום חוק עובדים זרים, התשנ"א-1991 (להלן: חוק עובדים זרים). על פי כתב האישום המתוקן, ביום 20.11.2005 נערכה ביקורת של מפקחי משרד התמ"ת (להלן: המפקחים) במשק החקלאי של המבקש במושב ירקונה, בו הועסקו בחקלאות 7 עובדים זרים. הביקורת העלתה, כי 3 מהעובדים שוכנו במשק סבו של המבקש, בכפר מל"ל, בתנאי מגורים בלתי הולמים. לפיכך, הואשמה המבקשת בכך שלא העמידה לשימוש העובדים מגורים הולמים, והמבקש הועמד לדין עקב הפרת חובתו לפקח על תנאי העסקת העובדים, וזאת בניגוד לאחריותו כנושא משרה במבקשת.

3. ביום 6.11.2012, ניתנה הכרעת דינו של בית הדין האזורי בעניינם של המבקשים, ובה הובהר כי המפקחים ביקרו פעמיים במגורי העובדים. בפעם הראשונה, ביום 20.11.2005, ובפעם השנייה ב-18.12.2005 במסגרת ביקורת חוזרת, אשר בחנה אם תוקנו הליקויים. עוד צויין, כי הביקורות נערכו במשקו של המבקש במושב ירקונה ובמגורים העובדים בכפר מל"ל, וממצאיהן תועדו בטופס "ביקורת מגורי עובדים זרים" (ת/2 - דו"ח הביקורת ביחס למגורים בירקונה; ו-ת/3 - דו"ח הביקורת ביחס למגורים בכפר מל"ל), כאשר המבקש חתם על הטופס במועד עריכת הביקורות.

במסגרת הכרעת הדין נדחתה טענת המבקש, לפיה הוא לא נכח במהלך ביצוע הביקורת, וכי לא הפנה את החוקרים למגורי העובדים, מושא כתב האישום, וכך נדחתה גם הכחשתו את עצם קיומם של הליקויים. עוד נדחתה עמדת המבקשים, לפיה דו"חות הביקורת (ת/2 ו-ת/3) אינם קבילים כראיה במשפטם, משום שלא נתקבלה הסכמת העובדים לכניסת המפקחים למגוריהם. בית הדין האזורי קבע, לעניין זה, כי אין די בעובדה האמורה כדי להביא לפסילת הדו"חות, משום שלא היה באופן עריכתם כדי לפגוע בזכויות המבקשים לקיומו של הליך הוגן. זאת, כאשר המבקש היה מודע לעריכת ביקורת; הפנה את המפקחים למגורי העובדים; חתם על דו"חות הביקורת ואף פעל לתיקון הליקויים בהתאם לאמור בהם. בית הדין האזורי הוסיף וצייין, כי הליך הביקורת לא רק שלא פגע במבקשים, אלא אף הצליח להוביל לשיפור בתנאי המגורים של עובדיהם, ולפיכך נמצאו הדו"חות קבילים כראיה.

בהמשך, הורשעו המבקשים בביצוע העבירה המיוחסת להם בכתב האישום. במסגרת גזר הדין, מיום 15.8.2013, הושת על המבקשת קנס כספי בסך 30,000 ₪, ועל המבקש קנס כספי בסך 10,000 ₪. בנוסף, חויבו המבקשים לחתום על התחייבות להמנע מביצוע העבירות בהן הורשעו, למשך שלוש שנים ממועד מתן גזר הדין.

4. המבקשים ערערו על הכרעת הדין ועל גזר דינם לבית הדין הארצי לעבודה. בין היתר, ולענייננו, השיגו המבקשים על קבלת דו"ח הביקורת ביחס למגורים בכפר מל"ל (ת/3) (להלן: דו"ח הביקורת) כראיה במשפטם, נוכח

העובדה שזה נערך מבלי שניתנה הסכמה של העובדים לכניסת המפקחים למגוריהם, כדרישת סעיף 6(א) לחוק העובדים הזרים. עוד נטען, כי העבירה בה הורשעו היא קלת ערך, באופן שאינו מצדיק את קבלתה של הראיה, אשר הושגה שלא כחוק, מה גם שמספר הליקויים היה, לשיטתם, מועט. בית הדין הארצי קבע בפסק דינו, כי מוקנית לו הסמכות לפסול ראיה, שהושגה שלא כדין, אם היא פוגעת באופן מהותי בזכותו של הנאשם להליך הוגן. לאחר מכן, ועל יסוד פסק הדין בע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי, פ"ד סא(1) 461 (2006) (להלן: עניין יששכרוב), פירט בית הדין הארצי את אמות המידה הרלוונטיות לבחינת קבילותה של הראיה והכוללות את אופיו וחומרן של המעשה הפסול, אשר הוביל להשגת הראיה; הערכת מהימנות הראיה ומידת תרומתה לחקר האמת, אם תתקבל; והנזק או התועלת שעשויים לצמוח לחברה, כתוצאה מקבלת הראיה.

5. בית הדין הארצי קבע, על יסוד ממצאיו העובדתיים של בית הדין האזורי, כי בנסיבות שלפניו שימש דו"ח הביקורת כראיה מהימנה ומרכזית לביסוס הרשעת המבקשים. אשר לשיקול שעניינו חומרת העבירה, דחה בית הדין הארצי את גישת המבקשים לפיה רמת החומרה הפחותה, לטענתם, של העבירה בה הורשעו, מצדיקה את פסילת דו"ח הביקורת כראיה במשפטם. הובהר, לעניין זה, כי מידת חומרתה של הפרת החוק, המתבטאת באי העמדת מגורים הולמים לעובדים הזרים תקבע, לצורך יישום כלל הפסילה הפסיקתית, בהתאם לפגיעתה בתכלית חוק העובדים הזרים, שעניינו הגנה על כבודם והטעמת נורמות מוסר והגינות בסיסיות. על רקע תכלית זו, הודגש, כי יש ליתן משקל נכבד למהותם של הליקויים שנמצאו בתנאי המגורים ולא לכמותם. בנסיבות דן קבע דו"ח הביקורת, כי המטבח ושירותי העובדים ששוכנו בכפר מ"ל היו ממוקמים במבנה פרוץ ולא היו סגורים; כי במטבח, שהועמד לרשותם, לא היו ארונות אחסון; כי לא היה כוור בשירותים; וכי לא היו אמצעי כיבוי אש בסמיכות למבנה. בית הדין הארצי קבע כי אף אם מדובר במספר מצומצם של ליקויים, הרי שאלו אינם מבטאים יחס של כבוד כלפי העובדים או עמידה בדרישות בסיסיות של שמירה על פרטיות, כללי היגיינה, ודאגה לבריאותם ואף לחייהם של העובדים, במקרה של דליקה. מכאן, שמדובר בליקויים משמעותיים שמשקלם אינו קל ערך. עוד נקבע בפסק הדין, כי העובדה שעבירות מסוימות סווגו כעבירות מנהליות אינה מרמזת, כי מידת ההסתייגות החברתית מביצוען היא נמוכה, כפי שעלה מטיעוני המבקשים.

בהתייחס לתבחין השלישי ליישומה של דוקטרינת הפסילה הפסיקתית, שעניינו הנזק או התועלת החברתית שתצמח מקבלת הראיה, נקבע, כי אי החוקיות שבאופן השגת דו"ח הביקורת, המתבטאת באי קבלת הסכמתם העובדים לכניסה למגוריהם, לא הסבה כל נזק למבקשים, ואין קשר בינה לבין זכאותם להליך הוגן. כמו כן, התייחס בית הדין הארצי לעובדה, לפיה כניסת המפקחים למגורי העובדים הזרים, ללא הסכמתם, פגעה בפרטיותם. יחד עם זאת, נקבע, כי בנסיבות דן, כניסת המפקחים לא הפריעה לשגרת חיי העובדים או פגעה בזכותם לאוטונומיה, שכן העובדים לא נכחו במקום בעת הביקורת. בנוסף, הביקורת שנערכה בבתי המגורים לא כללה נגיעה, חיפוש או תיעוד של חפציהם האישיים של העובדים, ובסופו של יום ביצועה הוביל לשיפור בתנאי מגוריהם. אשר לתועלת שתצמח מקבלת הראיה, נקבע, כי פסילת דו"ח הביקורת תפגע באפשרות לברר את האשמה החמורה, המיוחסת למבקשים, ומכאן שתגרום נזק רב לעובדים. לאור המפורט, פסק בית הדין הארצי כי יש לדחות את טענת המבקשים, בדבר יישום דוקטרינת הפסילה הפסיקתית בעניינם.

6. לאחר שבית הדין הארצי דחה אף את טענות המבקשים, לפיהן טעה בית הדין האזורי בקביעתו העובדתית, כי המבקשים לא העמידו לרשות העובדים אמצעי כיבוי אש; וכן את הטענה כי הגשת כתב האישום נגד המבקש נגועה בחוסר תום לב - נדחה הערעור על הכרעת דינו של בית הדין האזורי. בהמשך קבע בית הדין הארצי, כי אין לקבל אף

את ערעור המבקשים על גזר הדין שהושת עליהם.

המבקשים אינם משלימים עם פסק דינו של בית הדין הארצי, ומכאן הבקשה שלפניי.

תמצית הבקשה ותגובת המשיבה

7. לשיטתם של המבקשים, טעה בית הדין הארצי לעבודה עת פסק כי דו"ח הביקורת מהווה ראיה קבילה, חרף העובדה שהושג באופן בלתי חוקי, וכי שגיאה זו נושאת השלכה משפטית עקרונית, וכן מובילה לעיוות דין קיצוני בעניינם של המבקשים. עוד הוסיפו המבקשים והדגישו, כי מאחר שעסקינן בעבירות מנהליות, הקלות בחומרתן מעבירות פליליות, יש ליישם את דוקטרינת הפסילה הפסיקתית באופן מתון יותר, ולפיכך יש להורות על פסילת דו"ח הביקורת עליו התבססה הרשעתם. לשיטת המבקשים, מן הראוי לקבל את בקשתם ולהורות על ביטול פסק דינו של בית הדין הארצי ועל זיכויים.

8. המשיבה ביקשה בתגובתה לדחות את הבקשה משום שאינה עומדת באמות המידה לקבלתה, כפי שנקבעו בפסיקתו של בית משפט זה. עוד נטען, כי הבקשה נסובה אך על אופן יישומו של הדין, בנסיבות הקונקרטיות המתוארות בפסק הדין, וכי לא נפל פגם בקביעות בתי הדין לעניין קבילות דו"ח הביקורת, מושא הבקשה. לפיכך, טענה המשיבה, אין מקום ליתן למבקשים רשות ערעור לבית משפט זה.

דיון והכרעה

9. כידוע, רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במשורה והיא שמורה למקרים חריגים בלבד, בהם מתעוררת שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה ציבורית רחבת היקף, החורגות מעניינם הפרטי של הצדדים להליך; או במקרים בהם מתעורר חשש ממשי מפני עיוות דין מהותי או אי-צדק שנגרם למבקש (רע"פ 638/18 גולן נ' מדינת ישראל (1.5.2018); רע"פ 957/18 סלטאן נ' מדינת ישראל (16.4.2018); רע"פ 2054/18 רבאיעה נ' מדינת ישראל (12.3.2018)). לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובתגובת המשיבה, נחה דעתי כי הבקשה אינה עומדת באמות המידה האמורות המצדיקות מתן רשות לערער לבית משפט זה.

לטעמי, וחרף נסיון המבקשים לעטות על בקשתם אצטלה עקרונית, אין הבקשה מעוררת שאלה משפטית עקרונית, והגשתה נובעת אך מחוסר שביעות רצונם של המבקשים מאופן יישומו של דוקטרינת הפסילה הפסיקתית, בעניינם הפרטני. אף איני סבור כי בפסק דינו המפורט והמנומק של בית הדין הארצי, בפרט בהתייחס לסוגיה, מושא הבקשה, יש משום עיוות דינם של המבקשים. לפיכך, דינה של הבקשה להדחות.

10. למעלה מן הצורך, ובמענה לטענות המבקשים בעניין דוקטרינת הפסילה הפסיקתית, אבהיר, כי נוסחת האיזון והשיקולים שקבע בית משפט זה בעניין יששכרוב נועדו להנחות את בתי המשפט בבואם לבחון את סוגיית קבילותן של

ראיות שהושגו שלא כדין. אופן יישום העקרונות שהותוו בעניין יששכרוב נתון לשיקול דעתו של בית המשפט, הדין בשאלת קבילותה של ראיה פלונית, אשר הושגה באופן פסול, ותלוי בנסיבות הקונקרטיות העומדות בפניו (ראו עניין יששכרוב; רע"פ 10141/09 אברהם בן חיים נ' מדינת ישראל (06.03.2012) (דנ"פ 5852/10 מדינת ישראל נ' שמש (9.1.2012)). איני סבור כי נפלה טעות באופן בו יישמו בתי הדין לעבודה את עקרונות דוקטרינת הפסילה הפסיקתית בעניינו של דו"ח הביקורת בדבר תנאי מגורי העובדים בכפר מל"ל ובהחלטתם לקבלו כראיה, בנסיבות המתוארות לעיל.

בנוסף, יודגש, כי ההלכה בעניין יששכרוב אינה מבחינה בין סוגי עבירות או מוציאה מתחולתה עבירות פליליות "קלות", לרבות עבירות מנהליות, ולא מצאתי כל יסוד לטענות המבקשים בעניין זה. אכן, חומרת העבירה מהווה אחד מהשיקולים שיש לבחון טרם ההחלטה בדבר קבילות הראיה שהושגה באופן פסול, ואולם כפי שקבעו בתי הדין לעבודה לעיל, בראי ההגנה על זכותם של העובדים הזרים לכבוד ולתנאי מחייה הוגנים וסבירים, אין העבירה בה הורשעו המבקשים מהווה עבירה קלה. יתר על כן, סברת המבקשים כי ככל שהעבירה "קלה" יותר כך תתגבר נטיית בית המשפט שלא לקבל את הראיה שהושגה שלא כדין (ולהיפך), אינה מתיישבת עם קביעותיו של בית משפט זה (ע"פ 3239/14 חמאיסה נ' מדינת ישראל (8.11.2016); ע"פ 5956/08 אל עוקה נ' מדינת ישראל (23.11.2011) ע"פ 4988/08 פרחי נ' מדינת ישראל, פ"ד סה (1) 626 (2011)).

11. לאור המפורט לעיל, דינה של הבקשה שלפניי, להדחות.

ניתנה היום, י"ג בסיון התשע"ח (27.5.2018).

שׁוֹפֵט